

นาฏกรรมย่านพาหุรัด: ชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย

Performing Arts In Phahurat: The Little India Community

ณัฐวัลย์ วังนิล, อนุกูล โรจนสุขสมบูรณ์

Natwalun Wangnil, Anukoon Rotjanasuksomboon

สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University

(Received : Jul 9, 2024 Revised : Jul 20, 2024 Accepted : Jul 23, 2024)

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง นาฏกรรมในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบนาฏกรรมในชุมชนลิตเติ้ลอินเดียในย่านพาหุรัด โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนาฏกรรม ใช้เกณฑ์ในการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมถึงการสังเกตการณ์ในช่วงเวลาที่มีการจัดแสดงนาฏกรรมในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่านาฏกรรมอินเดียที่เข้ามามีบทบาทในชุมชนลิตเติ้ลอินเดียไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางศิลปะที่งดงามและประณีตเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายในชุมชน สร้างความสามัคคี และสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิม จากการศึกษาแบ่งนาฏกรรมออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกคือ นาฏกรรมของชาวซิกข์ ซึ่งมีลักษณะเด่นในการแสดงออกผ่านบทสวดและการขับร้องคัมภีร์ที่สะท้อนถึงค่านิยมของความเรียบง่าย เท๋าเทียม และความกล้าหาญ มีการใช้เครื่องแต่งกายเฉพาะตัว เช่น ผ้าโพกศีรษะ ที่เน้นถึงเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนกลุ่มที่สองคือ นาฏกรรมของชาวฮินดูมุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวของเทพเจ้าและตำนานผ่านการเคลื่อนไหวที่ประณีต โดยการใช้สัญลักษณ์และท่าทางที่แฝงไปด้วยคติธรรมและคุณค่าทางศาสนา อย่างไรก็ตามชุมชนลิตเติ้ลอินเดียยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมและพระราชพิธีสำคัญของไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนและผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ การปรับตัวในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการอยู่ร่วมกับสังคมไทยที่มีความหลากหลายทั้งในด้านวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ถึงความเข้มแข็งและความสามัคคีของชุมชนอินเดียในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : นาฏกรรม, พาหุรัด, ลิตเติ้ลอินเดีย

ABSTRACT

This article is part of a thesis entitled “Performing Arts in Bangkok,” and aims to study the forms of performing arts in the Little India community in the Phahurat area. A mixed-method approach was employed for data collection, including document analysis, interviews with individuals involved in performing arts using purposive sampling, and direct observation during performances.

The study found that the Indian dance dramas introduced into the Little India community are not only exquisite and sophisticated artistic expressions but also serve as essential tools for strengthening intra-community relationships, fostering social cohesion, and preserving traditional cultural heritage. Based on the analysis, the dance dramas can be classified into two major groups. The first group comprises the dance dramas of the Sikh community, characterized by the performance of sacred recitations and kirtan renditions that reflect values of simplicity, equality, and courage. The use of distinctive attire, such as turbans, further emphasizes the unique identity of this group. The second group involves the dance dramas of the Hindu community, which focus on narrating the stories of deities and legends through refined movements. These performances incorporate symbolic gestures and postures imbued with moral teachings and religious values. In addition, the findings indicate that these dance dramas significantly contribute to the cultural vitality of the region, reinforcing traditional practices while encouraging dialogue among diverse cultural groups. The research underscores the importance of preserving such art forms as a means to foster community identity and mutual respect. Moreover, the Little India community actively participates in significant Thai events and royal ceremonies, thereby facilitating meaningful cultural exchange and integration. Overall, this study provides valuable

insight into the dynamic interplay between traditional Indian artistic expressions and contemporary cultural practices in Bangkok. These findings contribute to a deeper understanding of cultural integration in urban environments.

Keywords : Performing arts, Phahurat, Little India

บทนำ

นาฏกรรม เป็นศิลปะการแสดงที่ผสมผสานการฟ้อนรำ การขับร้อง และการบรรเลงดนตรีเข้าด้วยกัน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวผ่าน การเคลื่อนไหวและท่าทางที่งดงามและมีเอกลักษณ์ โดยศิลปะแขนงนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความงดงามในระดับศิลปะเท่านั้น แต่ยังเป็น ภาพสะท้อนที่ชัดเจนของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของสังคมในแต่ละยุคสมัย มีพัฒนาการมายาวนาน ตั้งแต่การแสดง ในราชสำนักที่ใช้ในพระราชพิธี เช่น โขน ละคร ไปจนถึงการแสดงในชุมชน เช่น ลิเก จั้ว และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งแต่ละรูปแบบล้วน มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของสังคม โดยนาฏกรรมไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางศิลปะเท่านั้น แต่ ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันในชุมชน ด้วยการนำเสนอคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีความเป็น เอกลักษณ์และประเพณีที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง นาฏกรรมจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสะพานเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน สร้างความ ภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และเป็นแรงบันดาลใจให้กับสังคมในการรักษาและพัฒนา

นาฏกรรมอินเดียเป็นศิลปะการแสดงที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า 2,000 ปี มีรากฐานมาจากคัมภีร์นาฏยศาสตร์ (Natyashastra) ซึ่งประพันธ์โดยภรตมุณี ตำราโบราณเล่มนี้ได้วางรากฐานองค์ประกอบสำคัญของนาฏศิลป์อินเดีย ทั้งในด้านท่ารำ การ แสดงออกทางอารมณ์ ดนตรี และการแต่งกาย (Vatsyayan, 2018) นาฏกรรมอินเดียมิได้เป็นเพียงศิลปะเพื่อความบันเทิง แต่ยังเป็น รูปแบบหนึ่งของการสวดมนต์ภาวนา การเล่าเรื่องราวในคัมภีร์ทางศาสนา และการถ่ายทอดปรัชญาความเชื่อของชาวอินเดีย (Kumar & Prasad, 2019)

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านพิธีกรรม ค่านิยม และวัฒนธรรมต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน อิทธิพลดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่ยุคโลหะก่อนประวัติศาสตร์ โดยการอพยพของชาวอินเดียเข้ามาใน ย่านพาหุรัดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 24 โดยกลุ่มแรกเป็นพ่อค้าชาวทมิฬจากแคว้นทมิฬนาฑู ซึ่งเข้ามาค้าขาย ผ้าและเครื่องเทศ ต่อมามีการอพยพของชาวปัญจาบ ชาวคุชราต และชาวมุสลิมจากรัฐต่าง ๆ ในอินเดีย (Sandhu & Mani, 2020) เดิน ทางเข้ามายังดินแดนไทยผ่านเส้นทางการค้าทางทะเลในช่วงแรก อย่างไรก็ตาม พวกเขายังไม่ได้มีบทบาทสำคัญในสังคมไทยในระยะแรก เนื่องจากถูกมองว่าเป็นชาวต่างชาติ พราหมณ์-ฮินดูจึงดำรงชีวิตตามธรรมเนียมของตนเองและประกอบพิธีกรรมในชุมชนจำกัดเพียงไม่กี่รุ่น จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 1 พระองค์ทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและพระราชพิธี โดยทรงเชิญพราหมณ์จากภาคใต้และพราหมณ์ที่ลี้ภัย สงครามกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในราชสำนัก พราหมณ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในพระราชพิธีต่าง ๆ อาทิ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ยกเสาหลักเมือง บรมราชาภิเษก และโสกันต์ นับแต่นั้น พราหมณ์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมราชสำนักที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2327 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้สร้างเทวสถานโบสถ์พราหมณ์ขึ้นบนถนนดินสอ แขวงเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมสำคัญในราชสำนัก ภายในเทวสถานประกอบด้วยโบสถ์ 3 หลัง ได้แก่ สถานพระอิศวร สถานพระ พิณเศวร และสถานพระนารายณ์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2425 ในช่วงที่ประเทศไทยเปิดรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงส่งเสริมให้ชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากที่ย่านพาหุรัด และพระราชทานอนุญาตให้ชาวอินเดียสามารถสร้างวัดและประกอบอาชีพ ค้าขายได้ ชาวอินเดียในย่านนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาซิกข์และศาสนาฮินดู โดยนิยมทำการค้าขายสินค้าในรูปแบบนำเข้าและส่งออก นอกจากนี้ยังมีชาวอินเดียนับถือศาสนาอิสลาม เช่น ชาวคุชราต ซึ่งแบ่งออกเป็นนิกายซุนนีและด้าวดีโบริห์รา ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณฝั่งถนน บ้านหม้อ ย่านพาหุรัด และเขตคลองสาน นอกจากนี้ยังมีชาวอินเดียกลุ่มอื่นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อื่นของกรุงเทพมหานคร เช่น กลุ่มชาว เชนในเขตบางรัก และกลุ่มชาวปาร์ซีในซอยพุทธโอสถ ชุมชนเหล่านี้มีบทบาทในการสืบทอดและผสมผสานวัฒนธรรมอินเดียเข้ากับ วัฒนธรรมไทย ปัจจุบัน ชาวอินเดียในย่านพาหุรัดส่วนใหญ่เกิดในประเทศไทย พวกเขาสื่อสารด้วยภาษาไทยเป็นหลัก แต่ยังคงรักษาภาษา ดั้งเดิมของตนในบางครัวเรือน และบางส่วนสามารถพูดภาษาจีน โดยเฉพาะภาษาจีนแต้จิ๋วได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรของชาวอินเดียในกรุงเทพมหานครเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากการขยายตัวทางการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับอังกฤษที่ปกครองอินเดียในขณะนั้น ย่านพาหุรัดได้รับการพัฒนาขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2453-2468 โดยพระยาภักตินรเศรษฐ (เลิศ เศรษฐบุตร) เจ้าของที่ดินชาวไทยเชื้อสายจีน ได้สร้างตึกแถวให้ชาวอินเดียเช่า เพื่อทำการค้าและพักอาศัย (ปิยณัฐ โภควัฒนา, 2558) พื้นที่นี้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าผ้าที่สำคัญของกรุงเทพฯ และเป็นที่ยึดมั่นนาม “ลิตเติลอินเดีย” เนื่องจากมีชาวอินเดียอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและมีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น

ชุมชนชาวลิตเติลอินเดียในย่านพาหุรัดประกอบด้วยกลุ่มชาวอินเดียที่หลากหลายศาสนา ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเชื่อเฉพาะ ได้แก่ ชาวซิกข์จากรัฐปัญจาบ มีศูนย์กลางทางศาสนาคือคุรุดวาราศรีคุรุสิงห์สภา ซึ่งเป็นศาสนสถานซิกข์แห่งแรกในประเทศไทย ชาวฮินดูจากรัฐทมิฬนาฑูและคุชราต มีวัดเทพมณเฑียร (สมาคมฮินดูสมาช) เป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรม และชาวมุสลิมอินเดีย ประกอบด้วยนิกายซุนนีและด้าวตีโบห์รา ตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนบ้านหม้อและเขตคลองสาน พาหุรัดจึงมีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางวัฒนธรรมอินเดียในประเทศไทย โดยมีสถาบันสำคัญที่ทำหน้าที่อนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรม เช่น อาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารตะ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศิลปะการแสดงอินเดีย ทั้งดนตรีคลาสสิกและนาฏศิลป์แบบภารตะนาฏยัม นอกจากนี้ ย่านพาหุรัดยังเป็นแหล่งรวมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตเครื่องละครและการแสดง ทั้งผ้า เครื่องประดับ และอุปกรณ์ประกอบฉาก ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการสร้างสร้งงานด้านนาฏศิลป์ทั้งของไทยและอินเดีย

วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของชาวอินเดียในย่านพาหุรัดมีความโดดเด่นด้านการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวิถีชีวิตแบบไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนาฏกรรมและศิลปะการแสดง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (สุภา มาลากุล ณ อยุธยา, 2561) สะท้อนถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวอินเดีย ซึ่งได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด และได้กลายเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมอินเดียที่สำคัญในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านศิลปะการแสดงที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ แม้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันส่งผลให้การสืบทอดนาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดียเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการขาดแคลนผู้สืบทอด การขาดพื้นที่แสดงและฝึกซ้อม รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมสมัยใหม่

การศึกษานาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจพัฒนาการและการสืบทอดศิลปะการแสดงอินเดียในบริบทสังคมไทย โดยเฉพาะการปรับตัวและผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลากว่าศตวรรษ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างวัฒนธรรมไทยและอินเดียที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบการแสดงนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการสืบทอดและพัฒนาของวัฒนธรรมอินเดียที่เป็นส่วนหนึ่งของพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบนาฏกรรมชุมชนลิตเติลอินเดียในย่านพาหุรัด

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาที่มาของนาฏกรรม สาเหตุที่ทำให้มีการแสดงนาฏกรรม ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

- 1.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลนาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดียที่มีลักษณะเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นงานเกี่ยวกับการรำ การเต้น หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว ในเชิงเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น ด้านศาสนา พิธีกรรมความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจสังคม เป็นต้น
- 1.2 ด้านพื้นที่ ศึกษาข้อมูลพื้นที่ย่านพาหุรัด แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ถนนบ้านหม้อ (สี่แยกบ้านหม้อ) ไปทางทิศตะวันออกติดกับถนนตรีเพชร (สี่แยกพาหุรัด) จนถึงถนนจักรเพชร
- 1.3 ด้านระยะเวลา ศึกษานาฏกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด ระหว่าง พ.ศ. 2565 – 2567

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การค้นคว้าจากเอกสาร โดยเน้นศึกษาข้อมูลนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนลิตเติลอินเดียบริเวณย่านพาหุรัด ตลอดจนรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับนาฏกรรมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ ตำรา วารสาร ราชกิจจานุเบกษา ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ แผนที่ และเอกสารต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาทฤษฎีคนพลัดถิ่น (Diaspora) ในการวิเคราะห์รูปแบบนาฏกรรมและวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งส่งผลต่อการแสดงนาฏกรรม

2.2 การสัมภาษณ์ จากบุคคลที่มีหน้าที่หรือส่วนเกี่ยวข้องกับนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ได้แก่ ผู้สร้างการแสดง ผู้แสดง และผู้ชมการแสดง โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2.3 การสังเกตการณ์ เป็นการลงพื้นที่มีการแสดงนาฏกรรมเกิดขึ้น โดยใช้วิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในช่วงเวลาที่มีการแสดงนาฏกรรมเกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลการแสดงนาฏกรรมที่เป็นปัจจุบันและนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชนลิตเติลอินเดีย บริเวณย่านพาหุรัด สะท้อนให้เห็นถึงจุดเด่นของนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เปรียบเทียบข้อมูล เนื้อหาต่าง ๆ ทฤษฎี และงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบนาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด พบว่า ชุมชนลิตเติลอินเดียมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยสมาชิกในชุมชนยังคงดำรงชีวิตตามวิถีดั้งเดิม พร้อมทั้งมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอินเดียให้เป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมในหมู่บุคคลภายนอก ความร่วมมือดังกล่าวส่งผลให้นาฏกรรมของชุมชนลิตเติลอินเดียมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงเอกลักษณ์และจุดเด่นของชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มชาวซิกข์

กลุ่มชาวซิกข์ในชุมชนลิตเติลอินเดีย ย่านพาหุรัด ประกอบด้วยชาวอินเดียที่อพยพมาจากรัฐปัญจาบ ทางตอนเหนือของประเทศอินเดีย โดยชาวซิกข์ได้ตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในบริเวณ "บ้านหม้อ" ก่อนที่จะย้ายมายังพื้นที่ตลาดพาหุรัดในปัจจุบัน ความโดดเด่นของชาวซิกข์อยู่ที่ปรัชญา บทกวี และแนวคิดด้านความศรัทธาต่อเทพเจ้า ซึ่งสะท้อนผ่านศิลปะการตกแต่งศาสนสถาน เช่น ศาลเจ้าซิกข์ที่มีลวดลายประดับด้วยทองคำ ชาวซิกข์มีความเชื่อในศาสดารวม 10 พระองค์ โดยองค์ปฐมบรมศาสดาคือ พระศาสดาคุรุนานักเทพ ในปัจจุบันชาวซิกข์ยึดมั่นในคำสอนจากพระมหาคัมภีร์คุรันท์ ซาฮิบ ซึ่งเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์กลางความศรัทธา

วัดซิกข์: ศูนย์รวมศรัทธาและวัฒนธรรม เป็นสถานที่สำคัญที่ชาวซิกข์ในชุมชนลิตเติลอินเดียใช้ในการประกอบศาสนกิจ คือ “วัดซิกข์ (คุรุดวาราศรีคุรุสิงห์สภา)” ซึ่งเป็นวัดซิกข์แห่งแรกในประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2475 ในสมัยรัชกาลที่ 5 วัดแห่งนี้เป็นอาคารสถาปัตยกรรมซิกข์ที่มีความโดดเด่นด้วยยอดโดมสีทอง ตั้งอยู่ภายใต้การดูแลของสมาคมศรีคุรุสิงห์สภา ภายในวัดซิกข์ การประกอบศาสนกิจสำคัญคือการ **สวดมนต์คุรบานี** อันศักดิ์สิทธิ์ ผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องคลุมศีรษะด้วย จุนนิ (Junni) หรือผ้าคลุมผม ก่อนเข้าสู่ห้องโถงใหญ่ ชั้น 4 ของอาคาร ซึ่งเป็นที่ตั้งของโดมทองคำตรงกลาง ภายในห้องมี**พระคัมภีร์คุรันท์ ซาฮิบ** วางอยู่บนแท่นสูงและคลุมด้วยผ้าสีสดใส บรรยากาศในห้องโถงเต็มไปด้วยความสงบและศรัทธา

ชาวซิกข์ในย่านพาหุรัดส่วนใหญ่มักร่วมสวดมนต์ในช่วงเช้าเวลา 05.00–11.00 น. ก่อนเปิดร้านค้าของตน และช่วงเย็นเวลา 16.00–19.00 น. กิจกรรมที่จัดขึ้นในวัดเน้นการสวดมนต์และการบรรเลงดนตรีประกอบพิธี โดยไม่มีการแสดงนาฏกรรมหรือการเต้นรำ

ภาพที่ 2: ห้องโถง ชั้น 4 วัดซิกข์ (คุรุดวาราศรีคุรุสิงห์สภา)

ที่มา: ณัฐลัญช์ วังนิล (2567)

วัดซิกข์ในชุมชนลิตเติลอินเดียไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ประกอบศาสนกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์รวมของชาวซิกข์ในชุมชน โดยเป็นสถานที่พบปะพูดคุยและจัดการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ในช่วงเทศกาลสำคัญตามประเพณี ชาวซิกข์ในชุมชนมักมาร่วมตัวกันจัดงานเฉลิมฉลองที่สถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวซิกข์ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มชาวฮินดู

ชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด ส่วนใหญ่เป็นชาวทมิฬ ชาวสินธ์ ชาวปัญจาบ และชาวอูตรประเทศ ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องการสักการบูชาเทพเจ้าฮินดู ความเชื่อนี้สะท้อนผ่านประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการบูชาเทพเจ้า เช่น การสวดมนต์และการเต้นรำ โดยเฉพาะการเต้นรำบхарตนาตยา (Bharatanatyam) ซึ่งเป็นการเต้นรำที่เก่าแก่ที่สุดของอินเดีย การแสดงนี้ใช้ผู้หญิงเพียงคนเดียว ถ่ายทอดแนวคิดทางศาสนาและจิตวิญญาณผ่านภาษาท่าทางที่ซับซ้อน เช่น การเคลื่อนไหวของเท้า มือ ดวงตา และกล้ามเนื้อบนใบหน้า ทำให้ภารตนาตยาเป็นนาฏกรรมชั้นสูงที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

วิถีชีวิตของชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดียมีบรรยากาศที่สนุกสนานและครึกครื้นกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับชาวซิกข์ โดยสถานที่สำคัญที่เป็นศูนย์รวมของชาวฮินดูในย่านนี้คือ วัดเทพมณเฑียร (สมาคมฮินดูสมาช) ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียนการทิวติยาวิทยาลัย ย่านหลังวังบูรพา ใกล้กับโบสถ์พราหมณ์ ย่านเสาชิงช้า ซึ่งก่อตั้งในปี พ.ศ. 2426 โดยบัณฑิต ฤษุนาถ ชาร์มา (Pandit Raghunath Sharma) ผู้เริ่มต้นเผยแพร่บทสวดมนต์และพิธีกรรมทางศาสนาฮินดูและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เหตุการณ์นี้ทำให้เกิดการรวมตัวของชาวฮินดูปัญจาบในพื้นที่มากขึ้น จนนำไปสู่การสร้างวัดเทพมณเฑียรขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับชาวฮินดู

วัดเทพมณเฑียร ถือเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การศึกษา และการจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนาฮินดู เป็นสถานที่ที่ครอบครัวชาวฮินดูได้มารวมตัวกันเพื่อดำรงประเพณีดั้งเดิมอย่างแท้จริง รวมถึงการเผยแพร่คำสอนพื้นฐานของศาสนาฮินดู พิธีกรรมสำคัญที่จัดขึ้นเป็นประจำคือ “พิธีอารตี” หรือการถวายไฟแก่เทพเทว ซึ่งดำเนินการทุกวันในช่วงเช้าเวลา 06.00–08.00 น. (วันอาทิตย์ขยายเวลาไปจนถึง 10.00 น. หรือ 11.30 น.) และช่วงเย็นเวลา 18.30–19.30 น. สำหรับด้านการแสดงนาฏกรรมจัดขึ้นเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลตีวาลีหรือเทศกาลโฮลี ซึ่งเป็นการสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวฮินดูให้กับสมาชิกในชุมชนและบุคคลทั่วไป

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบการแสดง

องค์ประกอบการแสดงของกลุ่มชาวซิกข์และกลุ่มชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด ในกรุงเทพมหานคร สามารถพิจารณาในด้านวัฒนธรรม ศาสนา การแสดง และบทบาททางสังคม ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบรูปแบบนาฏกรรมกลุ่มชาวซิกข์และกลุ่มชาวฮินดูในชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด

กลุ่มชาวซิกข์	กลุ่มชาวฮินดู
ด้านเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย นาฏกรรมมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา พิธีกรรม การสรรเสริญพระเจ้า เช่น การขับร้องคีร์ตัน (Kirtan) หรือการแสดงกัตกา (Gatka) โดยจะแสดงออกถึงความกล้าหาญ เนื้อหาไม่ซับซ้อน เน้นการกระตุ้นพลังและความมีชีวิตชีวา มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี และสื่อถึงค่านิยมหลักของศาสนาซิกข์ เช่น ความเท่าเทียมและการเสียสละ โดยพิธีกรรมส่วนใหญ่จัดขึ้นในคุรทวารา (Gurdwara) ซึ่งเป็นศูนย์รวมชุมชนชาวซิกข์	นาฏกรรมมีความประณีตและซับซ้อน เน้นการเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ มหาเทพรามายณะ มหาภารตะ และเรื่องราวของเทพเจ้า เช่น พระวิษณุ พระศิวะ และพระลักษมี เช่น ภารตนาตยา (Bharatanatyam) และกัทก (Kathak) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรม และสร้างความศรัทธาและแรงบันดาลใจแก่ผู้ชม โดยมักจัดในพื้นที่วัดเทพมณเฑียร สมาคมฮินดูสมาช
ด้านเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ จุดเด่นของชาวซิกข์ คือ ผ้าโพกศีรษะ โดยผู้ชายทุกคนจะโพกศีรษะเพื่อแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์และความเสมอภาค รูปแบบการพันผ้าจะสื่อความหมายที่แตกต่างกัน เช่น Dastar สำหรับการใช้งานทั่วไป และ Pagri ที่ใช้ในพิธีทางศาสนา เป็นต้น การแต่งกายของชาวซิกข์จะเน้นความเรียบง่ายและการใช้งานในชีวิตประจำวัน โดยมีลักษณะเป็นชุดเสื้อยาวและกางเกงหลวม ผู้หญิงสวมเครื่องประดับเป็นกำไลเหล็ก บางครั้งมีการสวมสร้อยคอหรือจี้รูปสัญลักษณ์ Khanda ซึ่งเป็นตราของศาสนาซิกข์ ในปัจจุบัน การแต่งกายของชาวซิกข์มีการ	จุดเด่นของชาวฮินดู สังเกตได้จากการห่ม紗หรี (Saree) ของผู้หญิง โดยจะมีลวดลายและการถักทอที่หลากหลาย เช่น สำหรับเบนาราสี ทำจากผ้าไหม มีลวดลายทองที่หรูหรา เหมาะสำหรับพิธีแต่งงานหรือเทศกาลสำคัญ สำหรับโคตา (Kota) บางเบาและระบายอากาศได้ดี เหมาะสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนผู้ชายมักจะนุ่งผ้าผืนยาวพันรอบเอวและพาดระหว่างขา และสวมเสื้อยาว คัวร์ตา (Kurta) สีที่นิยมใช้ ได้แก่ สีแดง แสดงถึงความสุข ความมั่งคั่ง และการเริ่มต้นใหม่ นิยมใส่ในงานแต่งงาน สีเหลือง แสดงถึงความบริสุทธิ์และความศรัทธา มัก

กลุ่มชาวซิกข์

ปรับให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ เช่น การใช้ผ้าโพกศีรษะแบบสำเร็จรูป หรือการออกแบบเสื้อผ้าให้ทันสมัยมากขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม นอกจากนี้ นิยมใช้เสื้อผ้าที่มีสีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สีน้ำเงินและสีเหลือง แสดงถึงความกล้าหาญและความศรัทธาในพระเจ้า สีขาวแสดงถึงความบริสุทธิ์และความสงบ ยกตัวอย่างเช่น การแสดงกัตกา โดยผู้แสดงจะแต่งกายสวม เสื้อยาว (kurta) กับกางเกงหลวม (salwar) ที่ออกแบบมาให้สะดวกต่อการเคลื่อนไหว สีที่นิยมใช้ ได้แก่ สีน้ำเงินและสีเหลือง ในบางกรณีผู้แสดงจะสวม chola ซึ่งเป็นชุดยาวที่คล้ายกับเสื้อคลุม เหมาะสำหรับนักรบและการแสดงที่ต้องการความสง่างาม

ด้านท่าทางและการเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงนาฏกรรมของชาวซิกข์ มักจะเน้นพลังและความกระฉับกระเฉง ว่องไว และความแข็งแกร่ง เช่น การกระโดด การกระโดด และการหมุนตัวอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะหนักแน่น แสดงถึงพลังและความมีชีวิตชีวา

ด้านดนตรีและจังหวะ

ใช้เครื่องดนตรีที่มีจังหวะสนุกสนาน เช่น กลองโดล (Dhol) และกีตาร์ทาบลา (Tabla) ดนตรีมีจังหวะเร็วและเร้าใจ เพื่อกระตุ้นอารมณ์และสร้างบรรยากาศที่คึกคัก

ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม

การแสดงของกลุ่มชาวซิกข์มีลักษณะเชิญชวนผู้ชมให้มีส่วนร่วม เช่น การเดินไปพร้อมกับนักแสดง มีบรรยากาศเป็นกันเอง สร้างความสนุกสนานและความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนักแสดงและผู้ชม

กลุ่มชาวฮินดู

ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา สีขาว สื่อถึงความสงบและการบำเพ็ญเพียรทางจิตวิญญาณ มักสวมใส่ในงานที่เกี่ยวข้องกับการบูชา นอกจากนี้ การแต่งกายชาวฮินดูจะไม่สมบูรณ์หากไม่มีเครื่องประดับ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและศาสนา เช่น การจุดสีแดงบนหน้าผาก (Bindi) เป็นสัญลักษณ์ของพลังชีวิตหรือจักรที่สาม การใส่กำไลมือที่ทำจากทองคำหรือแก้ว เป็นเครื่องรางแห่งโชคลาภ และสร้อยคอและจี้รูปเทพเจ้า นิยมสวมเพื่อแสดงถึงความศรัทธา เช่น รูปพระศิวะหรือพระลักษมี ในการแสดงนาฏกรรมผู้แสดงจะสวมกระดิ่งข้อเท้า (Ghungroo) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์ ความสมบูรณ์แบบ และการเชื่อมโยงระหว่างศิลปะและศาสนาเสียงของกระดิ่งช่วยเพิ่มความมีชีวิตชีวาและความน่าสนใจให้การรำรำ ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนถึงความเคารพในขนบธรรมเนียมและเทพเจ้าแห่งการรำรำ

การเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงนาฏกรรมของฮินดู เน้นความอ่อนช้อยและการใช้ท่าทาง (Mudras) เพื่อสื่อสารเรื่องราวท่าทางเน้นความอ่อนช้อยและความประณีต เช่น ท่ามือ (Mudras) มีความหมายเฉพาะ เช่น การสื่อถึงเทพเจ้าธรรมชาติ หรืออารมณ์ การเคลื่อนไหวร่างกายมีความต่อเนื่องและละเอียดอ่อน เช่น การขยับนิ้ว การหมุนเท้า และการเคลื่อนไหวศีรษะ

ใช้ดนตรีที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย เช่น วีนา (Veena) เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย และมฤดังกัม (Mridangam) เครื่องดนตรีประเภทกลอง โยนำมาบรรเลงร่วมกันทำให้นดนตรีมีจังหวะที่สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของนักแสดง โดยมักใช้เสียงร้องหรือบทสวดประกอบการแสดง

การแสดงกลุ่มชาวฮินดูมีลักษณะสื่อสารทางเดียว โดยนักแสดงจะสื่อเรื่องราวให้ผู้ชมตีความ บรรยากาศมีความเป็นพิธีการ สร้างความเคารพและความศรัทธา

กลุ่มชาวซิกข์

กลุ่มชาวฮินดู

ตัวอย่างการรูปแบบแสดงนาฏกรรม

ชุมชนลิตเติ้ลอินเดีย ย่านพาหุรัด เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและนาฏกรรมของชาวอินเดียสองกลุ่มหลัก คือ ชาวซิกข์ และชาวฮินดู โดยแต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบการแสดงที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มชาวซิกข์ มีศูนย์กลางทางศาสนาที่คุรุวาราศรีคุรุสิงห์สภา ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดการแสดงในเทศกาลสำคัญ การแสดงมักผูกพันกับความเชื่อทางศาสนาที่เน้นความเรียบง่าย ความเท่าเทียม และความกล้าหาญ การแต่งกายในการแสดงสะท้อนอัตลักษณ์ผ่านผ้าโพกศีรษะ (ตुरुบาน) และเครื่องแต่งกายตามหลัก 5K ของศาสนาซิกข์ นิยมแสดงนาฏกรรมเกี่ยวกับการฟ่อนรำพื้นเมือง และการขับร้องบทสวด เช่น ภังรา (Bhangra) การฟ่อนรำพื้นเมืองจากแคว้นปัญจาบ แสดงถึงความรื่นเริงและการเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยว กิดดา (Giddha) การรำของสตรีที่แสดงในงานมงคล ดนตรีคีร์ตัน (Kirtan) การขับร้องบทสวดและดนตรีประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งนาฏกรรมของชาวซิกข์มีบทบาทในการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน การถ่ายทอดค่านิยมทางศาสนา และการรักษาความสัมพันธ์กับชุมชนซิกข์ทั่วโลก

ส่วนกลุ่มชาวฮินดูมีศูนย์กลางที่วัดเทพมณเฑียร สมาคมฮินดูสมาช การแสดงนาฏกรรมมักเชื่อมโยงกับเทพเจ้าและตำนานในศาสนาฮินดู เช่น การระนาฏยัม (Bharatanatyam) เป็นการแสดงที่เล่าเรื่องราวของเทพเจ้าผ่านท่าทางและการเคลื่อนไหว กุชิปุดิ (Kuchipudi) การแสดงที่ผสมผสานการเต้นรำและการแสดงละคร โดยการแสดงนาฏกรรมของชาวฮินดูมีบทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรม การศึกษาคำสอนทางศาสนา และการสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับชุมชน

โดยนาฏกรรมของทั้งสองกลุ่มสะท้อนให้เห็นถึงมิติที่สำคัญด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าชุมชนลิตเติ้ลอินเดียในย่านพาหุรัดให้ความสำคัญกับการสืบสานนาฏกรรมในรูปแบบที่สอดคล้องกับรากฐานทางศาสนาและประเพณีของชาวอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นชาวซิกข์หรือชาวฮินดู ซึ่งนาฏกรรมเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และการรักษามรดกทางวัฒนธรรม

ด้านความแตกต่างและเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม นาฏกรรมของชาวซิกข์มีลักษณะเด่นที่สะท้อนความเรียบง่าย เท่าเทียม และความกล้าหาญ ผ่านบทสวดและการขับร้องคีร์ตัน พร้อมกับเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ผ้าโพกศีรษะและชุดตามหลัก 5K ในขณะที่นาฏกรรมของชาวฮินดูมุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวของเทพเจ้าและตำนานผ่านการเคลื่อนไหวที่ประณีตและการใช้สัญลักษณ์ทางศาสนา ทั้งสองกลุ่มแสดงให้เห็นความแตกต่างในวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์และค่านิยมทางศาสนา

ด้านบทบาททางสังคมและการสร้างความสามัคคี นาฏกรรมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายในชุมชน ทั้งในระดับภายในกลุ่มของชาวอินเดียเองและในการสร้างความเข้าใจร่วมกับสังคมไทย ข้อความสะท้อนให้เห็นว่านาฏกรรมไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางศิลปะ แต่ยังเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีความหลากหลาย

ด้านการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการแสดงนาฏกรรมของทั้งสองกลุ่มมีการปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน โดยยังคงรักษาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่มีความหมายระหว่างชุมชนชาวอินเดียและสังคมไทย

แม้ว่านาฏกรรมของกลุ่มชาวซิกข์และฮินดูจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มล้วนใช้นาฏกรรมเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและส่งเสริมความเชื่อทางศาสนา เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงชุมชน สร้างความสามัคคี และสืบสานวัฒนธรรมเหมือนกัน โดยนาฏกรรมมักประกอบด้วยการเล่นรำ การขับร้อง หรือการสวดมนต์ที่มีดนตรีประกอบ ซึ่งทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับการแสดงที่สะท้อนถึงความเคารพต่อเทพเจ้าและหลักธรรมทางศาสนา เช่น การสวดภาวนาและบทเพลงในกลุ่มชาวฮินดู หรือการขับร้องคิริตันในกลุ่มชาวซิกข์ ซึ่งเป็นการสรรเสริญพระเจ้าผ่านบทเพลงอันศักดิ์สิทธิ์ การให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สีหรือเครื่องประดับที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และมีความหมายแสดงความเคารพ ความศรัทธาต่อศาสนา และการเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงนาฏกรรมโดยมีความเป็นเอกลักษณ์แสดงออกถึงความหมายทางศาสนาและวัฒนธรรมเหมือนกัน เช่น การกระเทีบท้า การยกมือขึ้นฟ้า หรือการหมุนตัว เป็นต้น โดยรูปแบบของนาฏกรรมของทั้งสองกลุ่มสะท้อนให้เห็นการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย การแสดงเหล่านี้ไม่เพียงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนชาวอินเดียนับกับสังคมไทย

อภิปรายผล

ชุมชนลิตเติลอินเดียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นจุดบรรจบของวัฒนธรรมไทย จีน และอินเดีย ซึ่งสะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน โดยชุมชนอินเดียในพื้นที่ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงนาฏกรรมและการจัดเทศกาล เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนของพวกเขา กับสังคมไทย พื้นที่นี้จึงแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนและการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์อันยาวนานระหว่างไทยและอินเดีย นาฏกรรมในชุมชนนี้ไม่เพียงแต่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารความเชื่อและค่านิยมทางศาสนาของชาวอินเดีย แต่ยังมิบทบาทในการส่งเสริมการเข้าใจและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ช่วยเสริมความสามัคคีในชุมชน โดยการบูรณาการกิจกรรมกับวัฒนธรรมของไทย ผ่านการร่วมมือในการจัดงานเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เช่น เทศกาลดิวาลีและโฮลี ซึ่งสร้างความเข้าใจและความชื่นชมในการหลอมรวมวัฒนธรรมระหว่างสองชาติ ในด้านการปรับตัวและการพัฒนา ชุมชนลิตเติลอินเดียนมีการปรับตัวและพัฒนาให้กลายเป็นแลนด์มาร์กทางวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร โดยการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีรากฐานในด้านการค้าผ้าและสินค้าหัตถกรรมจากอินเดียที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจของพื้นที่ นอกจากนี้ ชุมชนลิตเติลอินเดียนไม่เพียงแต่รักษามรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง แต่ยังเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นการยอมรับและความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมไทย โดยการนำเสนอรูปแบบศิลปะและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่แพร่หลายออกไปยังสาธารณชน

นาฏกรรมในชุมชนลิตเติลอินเดียนยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และเป็นสะพานเชื่อมระหว่างวัฒนธรรม พวกมันแสดงถึงมรดกของการกระจายอพยพ การผสมผสานทางวัฒนธรรม และวิวัฒนาการของประเพณี ซึ่งช่วยสนับสนุนความสมานฉันท์ในชุมชน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการบูรณาการระหว่างชาวไทย จีน และอินเดียยังบ่งบอกผ่านการแสดงศิลปะการแสดงเช่นละครและการเต้นรำ ซึ่งไม่เพียงแต่รักษามรดกทางวัฒนธรรมแต่ยังปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน นาฏกรรมของชาวซิกข์ เน้นการขับร้องบทสวดและการแสดงคิริตันที่สะท้อนถึงค่านิยมของความเรียบง่าย เท้าเทียม และความกล้าหาญ ผ่านการใช้เครื่องแต่งกายเช่นผ้าโพกศีรษะและชุดตามหลัก 5K ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการรักษามรดกทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกลักษณ์และการเชื่อมโยงกับชุมชนซิกข์ทั่วโลก ในขณะเดียวกัน นาฏกรรมของชาวฮินดูมุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวของเทพเจ้าและตำนานผ่านการเคลื่อนไหวที่ประณีต โดยใช้สัญลักษณ์ทางศาสนาและท่าทางที่มีความหมายลึกซึ้ง ซึ่งช่วยในการถ่ายทอดคำสอนและปรัชญาของศาสนาฮินดู ไปจนถึงการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประเพณีในชุมชน การจัดกิจกรรมและการแสดงนาฏกรรมในพื้นที่พาดูร์ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนอินเดียเท่านั้น แต่ยังเป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทย จีน และอินเดียในกรุงเทพฯ การมีส่วนร่วมในเทศกาลสำคัญของไทยและอินเดีย เช่น เทศกาลดิวาลีและโฮลี สะท้อนถึงความพยายามในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยในปัจจุบัน

นอกจากนี้ พื้นที่พาดูร์ยังเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าผ้าและสิ่งทอ ซึ่งแสดงถึงการหลอมรวมของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลายในกรุงเทพมหานคร ข้อมูลนี้จึงบ่งบอกถึงความสำคัญของนาฏกรรมในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสร้างความสามัคคี และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจและความกลมกลืนในสังคมเมืองหลวงของไทย

ในด้านบทบาททางสังคม ชุมชนลิตเติลอินเดียน ย่านพาหุรัด ได้รับการพัฒนาร่วมกับกรุงเทพมหานครให้กลายเป็นแลนด์มาร์กแห่งใหม่ เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวและส่งเสริมเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร โดย ศานนท์ หวังสร้างบุญ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวถึงความสำคัญของพื้นที่ในบทสัมภาษณ์กับไทยโพสต์ว่า กรุงเทพมหานครมีความแตกต่าง หลากหลาย มีความผสมผสานทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมมาแต่อดีต อย่างคล่องไ่องอ่าง มีความสำคัญคือเป็นจุดบรรจบของเขตพระนครและเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งมีทั้งชุมชนชาวจีนและชุมชนชาวอินเดียในพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตหลากหลายมาอย่างยาวนาน ส่วนพาหุรัดมีความร่ำรวยของวัฒนธรรม กลางพาหุรัดยังมีศาลเจ้าของคนไทยเชื้อสายจีนตั้งอยู่อีกด้วย (ไทยโพสต์, 23 ตุลาคม 2565) สอดคล้องกับความเห็นของสุรรัตน์ โหราชัยกุล ผู้อำนวยการศูนย์อินเดียศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งระบุในบทสัมภาษณ์กับ BBC News ไทยว่า ความเป็นลิตเติลอินเดียนจะต้องมีมากกว่าการปิดถนนให้คนเดิน การใช้โอกาสเทศกาลต่าง ๆ นานาเป็นเรื่องดี แต่ในขณะเดียวกัน มันควรจะชี้ให้เห็นด้วยว่าการมาประเทศไทยเราไม่ได้มาเพื่อความสนุกทางทะเลอย่างเดียว แต่เรามาที่นี่เพื่อที่จะเรียนรู้ด้วยว่าที่นี่ก็น้อมรับความหลากหลาย (BBC News ไทย, 19 ตุลาคม 2565)

ชุมชนลิตเติลอินเดียนจึงได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมอินเดียในกรุงเทพมหานครผ่านการจัดกิจกรรมและเทศกาลต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ เช่น เทศกาลดิwali (Diwali) โดยมีการประดับไฟและแสดงศิลปวัฒนธรรมอินเดียตลอดเส้นทางคลองไ่องอ่าง เทศกาลโฮลี (Holi) งานเฉลิมฉลองที่มีสีสันและได้รับความสนใจจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ กิจกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชน และการเติบโตของชุมชนอินเดียในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของเมือง

นอกจากบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมแล้ว พาหุรัดยังเป็นศูนย์กลางย่านการค้าและสิ่งของที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ร้านค้าภายในพื้นที่จำหน่ายสินค้าหลากหลายประเภท เช่น ผ้าตัดเสื้อ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชุดไทย ชุดนาฏศิลป์ ชุดจีน และชุดสำหรับแบบต่าง ๆ อุปกรณ์ตัดเย็บ เครื่องประดับตกแต่งแบบอินเดีย เครื่องเทศ อาหารอินเดีย กายาน น้ำมันหอมเทียนหอม และของใช้แบบอินเดีย ความหลากหลายของสินค้าและบริการเหล่านี้เสริมสร้างบทบาทของย่านพาหุรัดให้เป็นทั้งศูนย์กลางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ทั้งยังสะท้อนถึงการหลอมรวมวัฒนธรรมไทยและอินเดียที่เกิดขึ้นอย่างกลมกลืนในพื้นที่

อย่างไรก็ตามชุมชนลิตเติลอินเดียน ย่านพาหุรัด ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่แสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอินเดียในกรุงเทพมหานคร แต่ยังเป็นตัวอย่างของการพัฒนาเมืองที่สะท้อนถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมในสังคมไทย ด้วยความร่วมมือระหว่างชุมชนและกรุงเทพมหานคร พื้นที่นี้จึงกลายเป็นแลนด์มาร์กสำคัญที่เสริมสร้างทั้งมิติทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจให้กับเมืองหลวงของไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ การรักษาวัฒนธรรม และการปรับตัวทางสังคมของคนพลัดถิ่น ส่งผลต่อ พัฒนาการของนาฏกรรมอินเดียในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนาฏกรรมของกลุ่มชาวอินเดียในพื้นที่อื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร เช่น ชาวมุสลิม ชาวเขมร และชาวปาร์ซี

เอกสารอ้างอิง

- เมธพร คงคาน้อย. (2553). *นโยบายและแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติงานของสภาวัฒนธรรมในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร). <https://shorturl.asia/CDQPu>
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (2542). *สัมพันธวงศ์, เขต*. ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง* (เล่ม 14, น. 6674 – 6680).
- วรเดช อมรรพพิพัฒน์ และคณะ. (2556). *วิถีชีวิต 5 ศาสนิกในประเทศไทย : พุทธ อิสลาม คริสต์ พราหมณ์-ฮินดู ซิกข์*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักงานวางแผนและพัฒนาเมือง. (2567). *การวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร* (ปรับปรุงครั้งที่ 4). [PowerPoint slides]. <https://shorturl.asia/RWc8j>.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล. (2552). *แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 12 ปี (พ.ศ. 2552 – 2563) กรุงเทพฯ มหานครแห่งความน่าอยู่อย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด.
- _____. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.)
- สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ และคณะ. (2554). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย่านเก่าในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร:

หจก.เอรวิ้นการพิมพ์.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2477* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สุรัตน์ โหระชัยกุล. (23 สิงหาคม 2565). “ลิตเติลอินเดียเมืองไทย” ส่องย่านพาหุรัด ชมวัฒนธรรมอินเดีย [บทสัมภาษณ์]. BBC News ไทย. <https://www.bbc.com/thai/articles/c3g9g7e3ygd0>

ศานนท์ หวังสร้างบุญ. (15 ธันวาคม 2565). ลิตเติลอินเดีย: พาหุรัด แลนมาร์คประวัติศาสตร์ [บทสัมภาษณ์]. อีสราภาพแห่งความคิดไทยโพสต์. <https://www.thaipost.net/news-update/247827/>

อภิรัฐ คำวัง. (2559). พหุลักษณะ พาหุรัด : พ่อค้าชาวปัญจาบในสังคมไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล*. (กรกฎาคม): 71-93. <https://shorturl.asia/tWzuS>

Happinsssong Variety. (2022, October 22). *ชมการรำของสาวอินเดีย ที่เทศกาลงานดีปาวาลี (Deepavali) ณ คลองโอ่งอ่าง กทม.* 21-23 ต.ค.65 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eXOVChyis4>

Hindu Samaj Bangkok วัดเทพมณเฑียร สมาคมฮินดูสมาช. (2023). *การแสดงนาฏกรรมบูชาพระแม่ลักษมี ในเทศกาลฮอลี (Holi) โดย อิงครัตน์ ศิวเมธีวิทย์ บริเวณวัดเทพมณเฑียร* [Image] Facebook. <https://www.facebook.com/devmandirtemple>

India in Thailand (Embassy of India, Bangkok). (2022). “Odissi” Indian classical dance [Image] Facebook. <https://www.facebook.com/IndianEmbassyThailand/>

_____. (2024). *การแสดง Gidda และ Bhangra* [Image] Facebook. <https://www.facebook.com/IndianEmbassyThailand/>

Kumar, P., & Prasad, S. (2019). Indian Classical Dance: Philosophy, practice and performance. *Cultural Studies Review*, 15(2), 45-62.

Sandhu, K. S., & Mani, A. (2020). Indian Communities in Thailand: Historical and contemporary perspectives. *Asian Studies Journal*, 28*(3), 112-134.

Supermom. (2023, November 12). *Deepavali Bangkok 2022 คลองโอ่งอ่าง* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eXOVChyis4>